

Kazıdan Kazı

Gündüz Gölönü'nün "Kazı Resim" (3 Ekim-22 Kasım 2018) sergisinden kime bahsetsem sanki daha lafın yarısında neyden bahsedeceğimi anlıyor ve "Aynı hatta bir Milli Reasürans hamlesi daha demek..." diyor. Söz konusu hattın kayıp birtakım bağlantıları geri çağırma üzerine olduğu aşikâr.

Marcus Graf küratörlüğündeki "Kazı Resim" büyük bir birikimi hem yansıtanın hem de içinden anlamlı bir kuple çekmekle yetinebilmenin dengesini araştırmak üzerine kurulmuş. Serginin yayınıyla sergiyi birlikte düşündüğümde bir yandan sanat dünyasında kısmen ihmal edildiği söylenebilecek bir figürü bütünlüklü tanıtmaya gayreti var bir yandan da tek tek işleriyle, özenleriyle, yaklaşımıyla

ve meraklarıyla baş başa bırakma arayışı var.

Baskı tarihimiz açısından önemli bir isim olduğuna kuşku yok Gölönü'nün (1937-2014). Fakat sanat hayatının ortasında, 1980 ile 2001 yılları arasında San Francisco'da yaşayıp ürettiğini ve oradaki ortamın çalışmalarına büyük tesirde bulunduğunu akılda tutmak gerekiyor. Japon sanatının Milli Reasürans'taki nefis akordeon kitaplarda da örneklerini gördüğümüz etkisi de bir San Francisco hatırası sözgelimi.

Türkiye sanat tarihini yazmayı keyifli şekilde zorlaştıran, kazık problemler arasında Türkiye'de yetişip 60'lı 70'li, 80'li yıllarda uzun süre yurtdışında üreten ve orada değişimler geçiren, sonra yaşamının ileri bir

döneminde Türkiye'ye dönen sanatçıların üretimlerinin konumlandırılması yer alıyor. Tosun Bayrak'ından İsmail Saray'ına, Bilge Friedlaender'ına uzanan bu kümede Gündüz Gölönü de var. Bahsettiğimiz problemi kazık yapan şu: Türkiye sanatı kendine göre bir sahnedir, Türkiye sanatı tarihi bu sahnenin tarihi olmak durumunda ve ne gibi bir anlam çerçevesi olacaksa bu iddia üzerine kurulu olacaktır. Ama başka bir sahneye uzun süreliğine geçip ama kelimenin tam anlamıyla o sahneye de kaydolmadan dikkate değer üretimler yapıp sonra eski sahneye geri dönen sanatçıları söz konusu eski sahne nasıl okuyacağını bilmekte zorlanır. Boşlukları kuru anlatımlarla kapatmaya çalışır. Diyelim Gölönü'nün San Francisco

yıllarındaki Japon ustalarla işbirlikleri tanıtımları anılır, akordeon kitaplarına bakarken bunları akılda tutmayı duyarız. Ama bu bir nedir? Bir önerme midir? Yeni bir yol mudur, geçici bir deneme/öğrenme midir? Bu bizim sahnemizde bir kanal açma girişimi midir tümüyle bireysel ve yarım kalmış bir girişim midir? Bir damar mıdır arkası olan özetle yoksa gümrüğe takılma ihtimali olan kapalı bir kutu mu? Ve diyelim bir kutu olsa, o kutu bugün açıldığından içinden çıkanlar hayata nasıl karışır?

Bu sanatçıların bir kısmının kitabı bir mecaz olarak bu kadar yoğun kullanması, kayıtlarla, tarihle, geçmişin ve anın yorumlanma biçimleriyle bu denli yakından, incelikli sabırla ilgilenmeleri, kendi varoluşlarının kayda geçmesi/geçmemesi ile ilgili bir problemin gölgesinde gerçekleşmiş olabilir mi? Kafalarını bu soru da kur-

calamış olabilir mi? Tek tek pratiklere bakınca havada ama toplu bakınca “belki” dedirten bir önerme.

Günümüzün lokal periferik sahneden çıkıp küresel, uluslararası, yerlerarası, metropollerüstü şebeke sahnesine geçen sanatçı figürü bu örneklerdeki gibi kazık bir problem doğurmuyor. Takip etmesi ve konumlandırması günümüz figürlerinde her zaman kolay. Kişi bir sahnede, lokal evet ama bir, aktifti, sonra üst şebeke sahneye çıktı, o da bir sahne ve anlatısı tüm lokal sahnelerle doğrudan bağlantılı, öyleyse boşluk yok, sorun yok, kolayca yarı-bireysel yarı-kültürel anlatısı çatılabiliyor.

Gölönü'nün konumu ve o yıllardan benzer serüvenlerde durum bu değil. O yüzden belki de Graf akordeon kitapları yer yer arkeolojik bir kazıdan buluntular gibi sunmakla kalmamış serginin kitabında bir yazısıyla

yer alan Evrim Altuğ da doğrudan bir kazı resim analogisi yapmış: “Gündüz Gölönü”nün yaptıklarını zihnimiz, gözlerimiz ve yüreğimizde katman katman işlemenin (oyma) en berrak yönleriyle kayıt altına almanın (boya-ma) ve en demokratik, kalıcı biçimde paylaşabilmenin (baskı) o tatlı endişesiyle...”

Büyük bir yapıttan Marcus Graf'ın yaptığı seçki vurgulu bir sergi doğurmuş, bu keşif/kazı sergilerinin peşe gelmesini, bir zihinler evreninde birikmesini çok vaatkâr buluyorum. Buradan bir kavrayışa varacağız ve sanki o kavrayış için hazırlık yapıyoruz, gibi bir duyguyla...

Gündüz Gölönü,
“Kazı Resim” sergisinden görüntüler.
Küratör: Marcus Graf.
Milli Reasürans Galerisi,
3 Ekim - 22 Kasım 2018.

